

Role pedagogického vzdělání v práci průvodců ve ScioŠkolách

výzkumná zpráva

Karolína Letochová, Adam Lalák

září 2023

Obsah

Hlavní zjištění	2
Úvod	3
Měření	4
Fokusní skupiny	4
Dotazníkové šetření	4
Hlubkové rozhovory	4
Zjištění	5
V čem pedagogické vzdělání průvodcům pomáhá?	5
Práce se žáky se SVP a tvorba náplně výuky	5
Získání obecného přehledu v pedagogice	7
Profesní identita a realitické představy	7
Co průvodcům bez pedagogického vzdělání nejvíce schází?	8
Z čeho průvodci bez pedagogického vzdělání čerpají?	9
Závěr	11
Použité nástroje (součástí šetření Mapa ScioŠkol)	12

Hlavní zjištění

- Pedagogické vzdělání průvodci na ScioŠkolách zužitkovávají především v práci s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami a při tvorbě náplně výuky.
- V obou oblastech jim ale pedagogické vzdělání přineslo především teoretické pochopení, nikoli praktické tipy nebo dovednosti, které by mohli aplikovat přímo ve výuce.
- V ostatních konkrétních výzvách práce na ScioŠkolách průvodci zužitkovali své pedagogické vzdělání jen minimálně.
- Dalšími méně konkrétními oblastmi, ve kterých označovali průvodci pedagogické vzdělání jako užitečné, bylo získání všeobecného pedagogického přehledu, tvorba profesní identity a získání realistických představ o chování a učení dětí.
- Průvodci bez pedagogického vzdělání uváděli, že jim podle nich chybí dovednosti, jak pracovat s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami, a teoretické porozumění procesu učení a vývojové psychologii.
- Průvodci bez pedagogického vzdělání ve své práci na ScioŠkolách nejčastěji čerpají ze svého všeobecného přehledu, praxe s dětmi a dospělými, výchovy vlastních dětí a reflexe toho, jak se učili oni sami.

Úvod

Na ScioŠkolách působí ve srovnání s veřejnými školami výrazně vyšší podíl průvodců a průvodkyň, kteří nemají žádné pedagogické vzdělání. Dlouhodobě zastáváme názor, že pro práci na ScioŠkolách ani veřejných základních školách není toto vzdělání zásadní. Poslední dva roky je navíc do ScioŠkol zaváděno celoroční komplexní vzdělávání pro nově nastupující průvodce a průvodkyně. Pedagogické vzdělání a jeho role pro práci průvodcovstva je tak pro ScioŠkoly dlouhodobě důležité téma.

Existuje sice množství odborné literatury¹ o začínajícím učitelstvu, ale rozdílům mezi učiteli s pedagogickým vzděláním a bez něj se české studie věnují buď pouze okrajově, nebo vůbec. Zahraniční studie se v této oblasti většinou věnují velice specifickým programům pro získání pedagogického minima² a nedochází³ tak k jasným závěrům o roli pedagogického vzdělání obecně. Přenositelnost zahraničních i českých výzkumů je navíc velice omezená, a to nejen kvůli kulturním odlišnostem a rozdílům ve kvalitě pedagogického vzdělání, ale především kvůli zásadním specifikům práce průvodcovstva na SŠ. Tudíž i přes to, že je pro nás pedagogické vzdělání zásadní téma, z výzkumu o něm v podstatě nic nevíme.

Tento výzkum se zaměřuje právě na význam vysokoškolského pedagogického vzdělání⁴ pro práci průvodcovstva na základních ScioŠkolách. Cílem výzkumu je zmapovat

- v čem je (začínajícím) průvodcům a průvodkyním pedagogické vzdělání na ScioŠkolách užitečné,
- co si začínající průvodci a průvodkyně bez pedagogického vzdělání myslí, že jim kvůli absenci pedagogického vzdělání schází,
- a z čeho začínající průvodci a průvodkyně bez pedagogického vzdělání při práci na ScioŠkolách čerpají.

¹ Největší česká publikace Hanušová et al. (2017). Chtějí zůstat nebo odejít? Začínající učitelé v českých základních školách. <https://munispace.muni.cz/library/catalog/book/1015>

² Např. Hung & Smith (2012). Common Problems Experienced by First Year Alternatively Certified Teachers: A Qualitative Study. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1053340.pdf>

³ Částečný přehled literatury: Kennedy (2008). Contributions of Qualitative Research to Research on Teacher Qualifications. <https://journals.sagepub.com/doi/10.3102/0162373708326031> nebo Harris & Sass (2010). [Teacher training, teacher quality and student achievement](#).

⁴ Dále jen "pedagogické vzdělání", nezahrnuje tedy vzdělání z alternativních programů pro získání pedagogického minima, kterým se výzkum vůbec nevěnuje. Průvodci bez pedagogického vzdělání jsou v tomto výzkumu průvodci, kteří nemají ani pedagogické minimum.

Měření

Za účelem získání co nejvíce holistického obrázku o roli pedagogického vzdělání se výzkum opírá o tzv. smíšený design, který kombinuje kvantitativní a kvalitativní metody. Kvantitativní metody výzkumu umožňují získat data zobecnitelná na všechny průvodce a průvodkyně, kvalitativní data naopak umožňují získat hlubší a kontextualizované porozumění této oblasti.

Fokusní skupiny

Vzhledem k neprobádanosti tohoto tématu a vzhledem ke specifikům práce průvodcovstva na ScioŠkolách byla nejdříve provedena explorativní fáze, jejímž cílem byla identifikace hlavních výzev, se kterými se začínající průvodci a průvodkyně na ScioŠkolách setkávají. V lednu 2023 proběhly dvě fokusní skupiny s celkem 6 průvodci a průvodkyněmi, kteří v té době působili na ScioŠkole méně než půl roku. Na základě témat identifikovaných ve fokusních skupinách a rešerši relevantní literatury bylo zformulováno 11 hlavních výzev, se kterými by se začínající průvodci mohli nejčastěji setkávat.

Dotazníkové šetření

Do každoročního šetření Mapa ScioŠkol, které mapuje klima na ScioŠkolách a které vyplňují všichni průvodci a průvodkyně, byly přidány otázky na to, jak průvodci zužitkovávají své pedagogické vzdělání, a to v podobě Likertových škál u otázek na 11 výzev, které byly identifikovány skrz fokusní skupiny. Sběr dat vrámci Mapy ScioŠkol probíhal v únoru 2023 a zapojilo se do něj 211 průvodců a průvodkyň ze všech 15 základních ScioŠkol. Návratnost tohoto dotazníku byla přibližně 88 %.

Hloubkové rozhovory

Cílem polostrukturovaných hloubkových rozhovorů se začínajícími průvodci a průvodkyněmi bylo identifikovat, jak průvodci vnímají význam (absence) pedagogického vzdělání. Cílem rozhovorů bylo především lépe pochopit a kontextualizovat výsledky kvantitativní části výzkumu. Hloubkové rozhovory měly 30 - 45 minut a byly provedeny v květnu 2023 s deseti průvodci a průvodkyněmi (pět s vysokoškolským pedagogickým vzděláním, pět bez), kteří na ScioŠkolách působí méně než dva roky a před nástupem na ScioŠkolu neměli větší praxi v učení na základní škole. Zapojení průvodci (6) a průvodkyně (4) byli ze 7 základních ScioŠkol.

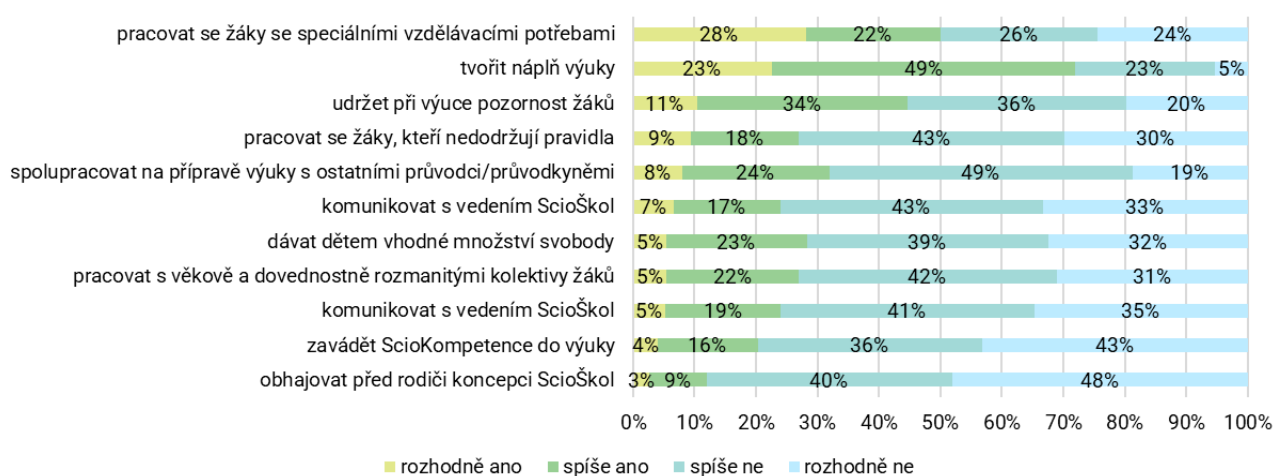
Zjištění

V čem pedagogické vzdělání průvodcům pomáhá?

Práce se žáky se SVP a tvorba náplně výuky

Průvodci a průvodkyně, kteří mají pedagogické vzdělání, byli v Mapě Školy tázáni, v jakých oblastech jej nejvíce využít. Z tohoto srovnání, zobrazeného v grafu 1, je PV vnímané jako nejužitečnější v oblasti tvorby náplně výuky a v práci se žáky se SVP. V ostatních oblastech je již počet průvodců, kteří PV rozhodně nebo spíše užít, méně než poloviční.

Pokud máte vysokoškolské pedagogické vzdělání, jak moc máte pocit, že jste ho využít v následujících oblastech? (všichni průvodci a průvodkyně)

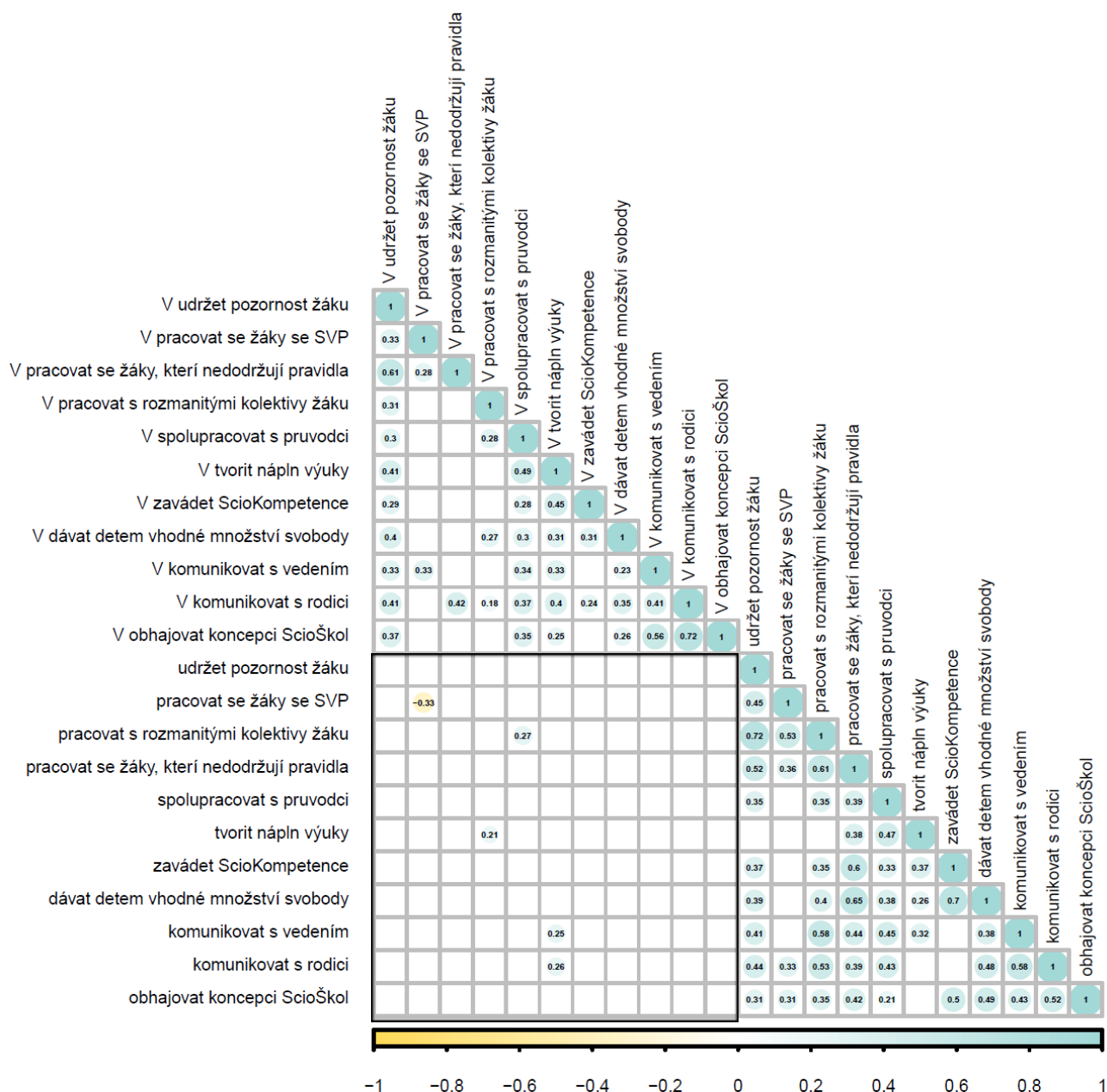
Graf 1: Pociťované užítování pedagogického vzdělání v jednotlivých výzvách.

Tyto výsledky korespondují s výzkumem ČŠI⁵, který uvádí, že se učitelé cítí z pedagogického vzdělání nejvíce připraveni na tvorbu náplně výuky, méně na didaktiku a nejméně na práci se třídou. Část učitelů ve zmíněném výzkumu také uvedla, že odbornou přípravu považuje až za zbytečně rozsáhlou. Tyto výsledky podporují a ilustrují i hloubkové rozhovory s průvodci a průvodkyněmi. Když byl například jeden z průvodců s PV tázán na to, v čem mu na ScioŠkole pedagogické vzdělání pomáhá, adresoval mimoděk všechny tři zmíněné kategorie:

“Já bych řekl, že moje vzdělání mě primárně připravovalo na ty výzvy toho odborného rázu. Že když mi žák položí otázku z toho mého oboru, tak abych byl schopen odpovědět nebo dohledat relevantní zdroj alespoň [...] no pochybuji o tom, že mě moje vzdělání učilo, jak pracovat s dětmi [...] a vlastně bych řekl, že mě to jako nepřipravilo ani na to, jak předávat ty vědomosti, které teď mám, aby byly adekvátní věku těch dětí atd.”

⁵ Studie Pedagogické fakulty UK a ČŠI z roku 2023. Kvalifikace, příprava a kompetence učitelů. <https://www.csicr.cz/cz/Aktuality/Kvalifikace,-priprava-a-kompetence-ucitelu>

Zároveň také to, jak moc průvodci s PV označují oblasti jako výzvy, nekoreluje ve většině oblastí s tím, jak moc v dané oblasti zužitkovali PV. Tedy například pokud mají průvodci pocit, že ve tvorbě výuky na ScioŠkole pedagogické vzdělání zužitkovali, neznamená to, že by pro ně tvorba výuky byla menší nebo větší výzva. To, jaké řeší průvodci a průvodkyně výzvy, tak nesouvisí s tím, na jaké výzvy je (ne)připravilo pedagogické vzdělání. Jedinou výjimkou je v této oblasti práce se žáky se SVP; zde, jak ukazuje tabulka 1, existuje mezi oběma otázkami signifikantní nízká negativní korelace ($r = -0.33$), tedy čím nižší zužitkování PV v práci se žáky se SVP, tím více to pociťují průvodci se SVP jako výzvu. Práce se žáky se SVP je tak zřejmě specifickou oblastí, u které má pedagogické vzdělání specifickou roli.

Tabulka 1: Korelační matice z odpovědí průvodců s pedagogickým vzděláním. Zobrazeny jsou jen statisticky signifikantní korelace ($p < 0,05$). Proměnné označené písmenem V označují, jak moc danou oblastí průvodci pociťují jako výzvu v prvním roce. Proměnné bez písmena

označují, jak moc průvodci v dané oblasti zužitkovali pedagogické vzdělání. Černý čtverec označuje námi sledovanou oblast, tedy vzájemné korelace mezi těmito dvěma proměnnými.

Z těchto výsledků se zdá, že průvodci pedagogické vzdělání na ScioŠkolách nezužítkovávají v téměř žádných praktických oblastech své práce nebo konkrétních situacích na ScioŠkolách. To bylo několikrát popsáno i během rozhovorů. Například jedna průvodkyně s PV tento postřeh zmínila v souvislosti s prací se žáky se SVP:

“Já jsem se jako zorientovala v tom, co znamená porucha, ale nějak to jako zařadit a jak to funguje, to jsem získala větší přehled během toho studia. Ale žádný konkrétní typy nebo pomůcky jsem se nedozvěděla.”

Získání obecného přehledu v pedagogice

Právě určité “zorientování se” byla oblast, kterou průvodci a průvodkyně s PV označovali za přínos svého vzdělání. Většina průvodců s PV v rozhovorech zmínila, že jako přínos svého pedagogického vzdělání vnímá získání obecnějšího pedagogického přehledu či rámce, který sice neaplikují do výuky v konkrétních situacích na ScioŠkolách, pomáhá jim ale například při pojmenovávání vlastních zkušeností nebo jevů ve škole, při dalším vzdělávání nebo při zásadovém vyhýbání se praktikám, které pedagogické výzkum odmítá. Jeden z průvodců s PV popsal například roli PV ve své práci takto:

“Že vím, že vývojová pedagogika neznámá, že je ti osm a měl bys být v téhle fázi, ale znamená to aha, on třeba musí dozrát. A to je dobrý vědět, bez toho bych byl podle mě mnohem horší pedagog, kdybych nevěděl, že existuje něco jako vývojová psychologie, didaktika. Já vím, že je tam spousta blbostí, ale ten princip tady člověk využívá [...] myslím si, že ta výhoda pedagogického vzdělání je, že pro mě není spousta těch věcí objevnej a nevrhám se do toho, abych ty věci, o kterých tady máme třeba přednášku, hned aplikoval, ale zasazuju si to do toho svého rámce.”

Jiná průvodkyně zase popsal roli PV jako odrazový můstek pro další vzdělávání:

“Já to mám tak, že se během toho studia něco naučím a potom mi to ulítne z hlavy a já si to musím dostudovávat, něco si k tomu zjišťovat. Že to jako není nic, co bych si vyloženě přenášela z toho studia, ale že si třeba vybavím jo, o tom jsme se bavili, vím, že se o tom mluvilo, ale ty detaily, který jsou v praxi potřeba, si musím dohledat.”

Profesní identita a realistické představy

Druhý tématem, o kterém někteří průvodci s PV mluvili jako o přínosu svého vzdělání, byla možnost nalezení své profesní identity jako učitele. Jeden z průvodců s PV například popsal:

“Já jsem jako nechodil na všechny přednášky, že bych tím trávil hodiny nebo tak, ale pomohlo mi to udělat si nějaký ucelený obrázek o tom, kdo jsem já, kam směřuju, a co bych tady [jako učitel] chtěl dělat.”

Jiný průvodce s PV zmiňoval nacházení toho, jak chce učit, v souvislosti se znalostí obecného pedagogického rámce. Obě oblasti popsal jako přínosné v získání určité “uzemněnosti”, v tom, že již měl během studia prostor ujasnit si, jak by se mělo učit, zatímco na ScioŠkolách podle něj tento proces tvorby koncepce často probíhá za pochodu:

“Já mám pocit, že se nám ve ScioŠkolách stává, že odvrhneme nějaký koncept, protože je to zažitý koncept a pak se k němu postupně vracíme, protože zjistíme, že měl nějaký smysl. Není to tak určité u všeho, ale jsou věci, u kterých to vidím, tenhle návrat [...] Myslím, že u mě je to tak, že to přemýšlení o tom, proč se ty věci dělají, už nějak proběhlo, možná se spolužáky na škole, možná s kolegy na jiných školách u piva, ale že pro mě některé ty úvahy nejsou nové.”

V neposlední řadě jeden z průvodců s PV také uvedl, že si myslí, že mu pedagogické vzdělání přineslo realistické představy především o studijní autonomii dětí, a narozdíl od průvodců a průvodkyň bez PV nepřicházel do ScioŠkoly s “iluzemi” či určitou naivitou o tom, jakou vnitřní motivaci budou děti mít.

“Díky tomu vzdělání mám pocit, že nežiju v iluzi toho, jak to funguje doopravdy, že ty děti když přijdu do školy tak nejsou nadšený [...] a je tady rozdíl mezi lidma co jsou jako učitelé a zažili tu realitu a těma co přišli do SCIO nadšený, že se na ně děti budou těšit, a teď se jim tady zničil celý jejich světoobraz.”

Co průvodcům bez pedagogického vzdělání nejvíce schází?

Začínajících průvodců bez PV jsme se v hloubkových rozhovorech ptali, zda si myslí, že jsou nějaké nevýhody toho, že nemají pedagogické vzdělání. Většina z nich mluvila o potřebě základů didaktiky a psychologie, ať už jako obecného rámce toho, jak nad dětmi, jejich učením a situacemi ve škole přemýšlet, nebo jako set více konkrétních dovedností; jak předávat to, co už umí, a jaké konkrétní metody pro to využívat. Jeden z průvodců bez PV například zmínil:

“Myslím si, že nevýhody [absence pedagogického vzdělání] se projevují v tom, že vlastně musím až za pochodu objevovat nebo se učit nějaký didaktický věci jako jak předávat nějakou látku, nějaký obsah dětem nebo studentům.”

Jiná průvodkyně bez PV zase zmínila, že by zužitkovala hlubší teoretické porozumění učení:

“Mám někdy pocit, že o tom neumím teoreticky uvažovat o tom učení. A možná právě proto, že mám bohaté zkušenosti s jinými věkovkami, tak nemám úplně pochopení pro to, co ve kterém věku ty děti můžou a nemůžou zvládnout.”

To odpovídá výzkumu⁶ v této oblasti, který ukazuje, že učitelé bez pedagogického vzdělání se více připravují na práci s dětmi a méně na učení dětí. To je zajímavé i proto, že když byli průvodci a průvodkyně dotázáni, co před nástupem na ScioŠkolu očekávali, že zde budou největší výzvy, všichni průvodci bez PV zmiňovali právě vztahy a komunikaci se žáky a kolektivy, jeden z průvodců to např. označil za "bytí s dětma". Naopak průvodci s PV se v odpovědi na tuto otázku již více zaměřovali na obavy z toho, co a jak budou na ScioŠkole učit a zda dokáží děti dostatečně rozvíjet.

Učení dětí bylo tématem i pro většinu průvodců a průvodkyň bez PV, ti jej ale zmiňovali hlavně v kontextu toho, že "až nyní", po několika měsících, se zaměřují na učení dětí; jak se posouvají, zda se posouvají všechny děti, jaké dlouhodobé dopady má výuka atd. Jeden z průvodců bez PV například popsal:

"Moje největší výzva a stres [před nástupem do ScioŠkoly] byl spojený s tím, jestli ty děti dokážu zaujmout, ten poměrně jednoduchý lidský strach, jestli obstojím. Tenhle strach se vlastně ukázal jako neodpodstatnější [...] a pak jsem si uvědomil, že na začátku jsem o tom nepřemýšlel, že jedna věc je ty děti zaujmout, ale podstatný je, jestli se ty děti díky mě někam posouvají. A to samozřejmě teď vnímám jako tu podstatnou, nejlavnější výzvu."

Průvodci bez PV také zmiňovali, že v současnosti jejich výuka vzniká ad-hoc a vnímají potřebu tvorby dlouhodobé koncepce výuky:

"Jako hlavní problém teď vnímám, že jsem si zatím nedokázal připravit jakoby koncepci té výuky na celý rok, nějak si to naplánovat, a potom se toho držet. Zvládám to teď nějak, ale dlouhodobě vidím problém v tom, že nemám nějakou tu dlouhodobou přípravu a dlouhodobý plán."

Z hloubkových rozhovorů se tak zdá, že průvodcovstvo bez PV v prvních měsících své práce na ScioŠkolách řeší především svůj vztah s dětmi a až poté se zaměřují na to, jak kvalitně učit, a především tedy na absenci pedagogického vzdělání ve své práci naráží. U průvodců s PV se tato tendence (časové rozdělení na řešení vztahů a řešení učení dětí) na základě hloubkových rozhovorů zdá nižší.

Poslední z konkrétních oblastí, u které průvodci bez PV v rozhovorech zmiňovali, že se na ni cítí nedostatečně připraveni, byla potom práce se žáky se SVP, a to jak teoretické porozumění, tak konkrétní praktické dovednosti a tipy. Dalším, souvisejícím tématem, bylo zvládání práce s různou úrovní dětí ve třídě. Jeden z průvodců bez PV například na otázku, zda pociťuje nevýhody toho, že nemá pedagogické vzdělání, odpověděl mimo jiné:

"[...] a druhá věc je ta práce s dětma se nějakými speciálními vzdělávacími potřebama, o tom jsme se bavili zrovna nedávno na poradě, o nějakém školení. Něco na způsob "všechno co potřebujete vědět z vývojové psychologie a

⁶ Hanušová et al. (2017). Chtějí zůstat nebo odejít? Začínající učitelé v českých základních školách. <https://munispace.muni.cz/library/catalog/book/1015>

speciální pedagogiky". Znalosti na ten způsob, že když vím, že mám ve třídě dítě se SVP, tak jak udělat tu výuku takovým nebo takovým způsobem. A to jsou věci, který jsou hodně objevený a já kdybych ty znalosti v oboru měl, tak by to podle mě hodně pomáhalo té třídě."

Z čeho průvodci bez pedagogického vzdělání čerpají?

Nakonec nás také zajímalo, o které životní zkušenosti se začínající průvodci a průvodkyně bez PV opírají při práci na ScioŠkole. Jedním z nejrozšířenějších témat v této oblasti byl mezi průvodci bez PV všeobecný přehled, který byl popisován v kontextu znalostí a praxe z rozličných odvětví. Všeobecný přehled tak byl občas zmiňován i jako kontrast k "jednoduchému" pedagogickému vzdělání a následnému okamžitému nástupu do školy. Průvodci bez PV uváděli, že jim všeobecný přehled dovoluje přicházet s více nápady, které vycházejí z jejich praxe, nebo zaujmout děti skrz nejrůznější zajímavosti. Jeden průvodce bez PV také zmínil, že mu všeobecný přehled dovoluje pomáhat dětem najít si to, co je baví:

"Nejsem na nic odborník, ale jsem takovej nadšenej lajk v mnoha oborech a myslím si, že pro tu práci učitele je to vlastně fajn, mít takhle přehled v humanitních, společenských vědách, a moct jakoby díky tomu třeba prostě různým dětem pomáhat, aby oni si hledaly, co je baví..."

Všichni průvodci bez PV také zmiňovali zkušenost s vlastními dětmi, která jim podle nich pomáhá v komunikaci s dětmi, v dlouhodobém pozorování učení a vývoje dětí, i obecně k něčemu, co jeden z průvodců popsal jako "zcitlivění" k menším dětem.

Další téma, které se objevovalo v rozhovorech s průvodci a průvodkyněmi bez PV, zatímco u těch s PV bylo spíše okrajové, byla reflexe toho, jací byli průvodci jako děti nebo jak se sami učili. Jeden průvodce bez PV například u zamyšlení nad nastavováním hranic s dětmi zmínil, že

"já si pamatuju, jak jsem byl jako dítě nastavený taky a vlastně mám tendenci to trošku občas zlehčovat, joo, to je vlastně normální chování, že jako děti dělají normálně bordel."

Jiná průvodkyně bez PV zase zmínila reflexi svého učení jako důležitou pro to, jak ona učí teď:

"Tak já hodně čerpám zkušenosti z toho, jak jsem se já sama učila ty jazyky... že si pamatuju, jak se mi hodně líbili někteří učitelé a někteří ne. Tak to dělám hodně tak, jak mi to vyhovovalo."

Zdá se tak, že reflexe toho, jak se oni sami cítili při učení, je pro začínající průvodce bez PV důležitým záchytným bodem, když se nemohou opřít o tvrdé znalosti pedagogiky nebo didaktiky.

A nakonec zásadní oblastí, ze které průvodci a průvodkyně bez PV podle svých ve své práci na ScioŠkolách čerpají, je praxe s dětmi i dospělými. Tu zmiňovali především v kontextu toho, že ji zužitkovali v komunikaci s dětmi, rodiči i vedením ScioŠkol a obecně v získání soft skills pro práci s lidmi.

Závěr

Při interpretaci výsledků jednotlivých částí a vyvozování obecnějších závěrů o roli pedagogického vzdělání pro práci průvodců a průvodkyň na ScioŠkolách je třeba brát v potaz limitace tohoto výzkumu. Zaprvé, Likertovy škály o průvodcovských výzvách nebyly testovány pro reliabilitu a validitu. Dříve validizovaný dotazník nemohl být v tomto výzkumu využit kvůli irelevanci dotazníků o učitelské profesi pro kontext ScioŠkol. Zadruhé, kvantitativní metody kvůli uzavřeným otázkám a číselným odpovědím nevyhnutelně vedou k zúžení témat, kterým se výzkum věnuje. A zatřetí, výsledky kvalitativních částí nelze zevšeobecňovat na všechny průvodce a průvodkyně. I přes tyto limitace nám ale výzkum přináší užitečné informace o roli pedagogického vzdělání pro práci průvodců a průvodkyň na ScioŠkolách.

Co se týče užitečnosti pedagogického vzdělání pro práci průvodců a průvodkyň na ScioŠkolách, z výzkumu vyplynulo, že jej průvodci zužitkovávají především ve dvou oblastech – v práci se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a tvorbě náplně výuky. Tato dvě témata vyplynula jak z kvantitativního šetření v Mapě ScioŠkol, tak ze samotných hloubkových rozhovorů s průvodci s pedagogickým vzděláním. Především téma práce se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami potom bylo i téma, které se objevovalo v rozhovorech s průvodci bez PV jako oblast, ve které kvůli absenci PV pociťují rezervy a ocenili by ji jako součást svého dalšího profesního vzdělání.

Je důležité zmínit, že i když v těchto oblastech průvodci s PV pedagogické vzdělání zužitkovali, v rozhovorech uváděli, že jim nepřineslo žádné praktické dovednosti, které by mohli aplikovat ve výuce, ale spíše teoretické pochopení a všeobecný přehled. To, jak je z rozhovorů zřejmé, se pravděpodobně týká nejen těchto dvou oblastí, ale přínosu PV obecně. Kromě všeobecného přehledu z hloubkových rozhovorů vyplynula ještě další témata, která byla v souvislosti s užitečností PV zmíněna, a to především tvorba vlastní profesní identity a získání realistických představ o učení dětí. I když tak z průvodci zřejmě pedagogické vzdělání zužitkovávají v konkrétních aspektech své práce jen minimálně, je pro ně přínosné v těchto více abstraktních oblastech, které se do jejich práce pravděpodobně nějakým způsobem propisují. Právě tvorba vlastní profesní identity tak může být důležitým tématem i pro další vzdělávání průvodců bez PV.

U práce průvodců bez PV hloubkové rozhovory naznačily, že zatímco v počátečních měsících své práce řeší především svůj vztah s dětmi, později začínají řešit, jak se děti učí, jak plánovat výuku atd. Právě v této době potom někteří začínají pociťovat nedostatečnou průpravu v některých oblastech. A nakonec, průvodci bez PV dle hloubkových rozhovorů čerpají při práci na ScioŠkole především ze svého všeobecného přehledu, z praxe s dětmi a dospělými, z výchovy vlastních dětí a z reflexe toho, jak se průvodci sami učili jako děti nebo učí nyní.

Použité nástroje (součástí šetření Mapa ScioŠkol)

Jaké je vaše univerzitní vzdělání?

- A. mám dokončené univerzitní pedagogické vzdělání
- B. nemám dokončené univerzitní pedagogické vzdělání, ale mám pedagogické minimum
- C. nemám pedagogické minimum

Pokud máte vysokoškolské pedagogické vzdělání, jak moc máte pocit, že jste ho využili v následujících oblastech?

	rozhodně ano	spíše ano	spíše ne	rozhodně ne
udržet ve výuce pozornost žáků				
pracovat se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami				
pracovat se žáky, kteří nedodrží pravidla				
pracovat s věkově a dovednostně rozmanitými kolektivy žáků				
spolupracovat na přípravě výuky s průvodci/průvodkyněmi				
tvořit náplň výuky				
implementovat ScioKompetence ve výuce				
dávat dětem vhodné množství svobody				
komunikovat s vedením ScioŠkol				
komunikovat s rodiči				
obhajovat před rodiči koncepci ScioŠkol				